

УДК 633.16:631.527

Солонечна О.В., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії селекції та генетики ячменю
Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України
E-mail: solonechnaya82@gmail.com

УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД УМОВ ВИРОЩУВАННЯ

На сучасному етапі селекції важливим є створення сортів ячменю, які поєднують високу врожайність зі стійкістю до несприятливих умов середовища, зокрема посухи. Актуальним є створення сортів, пристосованих до конкретних агроекологічних умов, так як адаптивна здатність сорту має специфічний характер. Тому селекція ячменю ярого має враховувати кліматичні умови місцевості, де створюється сорт.

Метою дослідження було визначення сортів ячменю ярого, які вирізняються високим потенціалом урожайності за будь-яких погодних умов вирощування.

Дослідження проводили в 2013–2017 рр. у лабораторії селекції та генетики ячменю Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. Досліди закладали у розсадниках сортовипробування, площа ділянки 10 м². Вихідним матеріалом були 20 сортів різних різновидів зернового напрямку використання вітчизняної та зарубіжної селекції. Посів здійснено селекційною сівалкою ССФК-7.

Визначали врожайність зерна у порівнянні зі стандартом – сортом 'Взірець' Статистичну обробку результатів дослідження проведено за дисперсійним аналізом за програмою STATISTICA-10.

Роки досліджень за погодними умовами були різними. За рівнем урожайності сортів ячменю ярого роки розподілилися на дуже сприятливий 2014 рік (ГТК-1,71), сприятливі – 2015 (ГТК

-1,14), 2016 (ГТК-2,55), 2017 (ГТК-1,19) рр., дуже несприятливий – 2013 р. (ГТК 0,86).

Урожайність сортів ячменю ярого змінювалась залежно від погодних умов року. Найвищу середню по досліді врожайність одержали в 2014 році (6,06 т/га). В сприятливі за умовами роки в середньому одержали в 2015 р – 4,16 т/га, в 2016 – 4,22 т/га, в 2017 – 5,16 т/га. В несприятливий 2013 рік урожайність сортів істотно зменшилась – 2,73 т/га.

Найвищу середню врожайність за 5 років в порівнянні зі стандартом 'Взірець' (4,85 т/га) сформували сорти 'Аграрій' (4,88 т/га), 'Парнас', 'Novosadsky 294' (4,9 т/га), 'Алегро', 'Prestige' (4,96 т/га), 'Авгур' (5,19 т/га).

Децю нижчу врожайність мали сорти 'Доказ' (4,59 т/га), 'Mauritia' (4,54 т/га), 'Модерн' (4,46 т/га), 'Партнер' (4,36 т/га), 'Хорс' (4,34 т/га).

Таким чином, в результаті досліджень визначено рівень урожайності сортів ячменю ярого в різні за погодними умовами роки. Виділено як вихідний матеріал для селекції на високу врожайність сорти 'Аграрій', 'Парнас', 'Novosadsky 294', 'Алегро', 'Prestige', 'Авгур'.

Стабільними за врожайністю були сорти степового еко типу 'Лек 9', 'Донецький 14', 'Партнер' та 'Модерн', які під впливом посухи зменшували рівень урожайності на 1,97, 2,50, 2,51 та 2,53 т/га відповідно.

УДК 331.522.4

Стефківська Ю.Л., старший науковий співробітник
Панькова І.М., старший науковий співробітник
Український інститут експертизи сортів рослин
E-mail: stefkivskaya@ukr.net

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ІНСТИТУТІ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

Раціональне використання трудових ресурсів є одним із важливих заходів забезпечення життєдіяльності УІЕСР. Економічне обґрунтування раціонального використання ресурсів базується на порівнянні економічних результатів з витратами на їх здійснення. Метою дослідження є обґрунтування напрямків оптимізації кадрових ресурсів, необхідних для проведення науково-технічної експертизи.

Методика досліджень передбачає використання загальноприйнятих методів економічних досліджень та опрацювання специфічних методичних підходів. Теоретичною і методологічною основою досліджень є діалектичний метод пізнання та системний підхід до аналізу раціонального використання трудових ресурсів Українського інституту експертизи сортів рослин

(УІЕСР) та його двадцяти чотирьох філій. Один із важливих показників матеріальних витрат – видатки на оплату праці. Підвищення розміру мінімальної заробітної плати в Україні змушує роботодавця (якщо не має фінансових можливостей зберігати колишні умови оплати праці та не вдаватися до радикальних методів – звільнень і скорочень) шукати шляхи вирішення через оптимізацію структури заробітної плати.

З метою ефективного використання матеріальних ресурсів обласних державних центрів УІЕСР у 2018 році проведено реорганізацію філій та оптимізацію кадрових ресурсів з зосередженням робочих місць на територіях, де здійснюються сортодосліди, з метою їх ефективного використання на пунктах досліджень. Така оптимізація дозволить залучати висококваліфі-

кованих працівників галузі для проведення науково-технічної експертизи сортів рослин.

В результаті проведених досліджень визначено напрями оптимізації кадрових ресурсів УІЕСР та його філій:

– перегляд штатних розписів філій для виявлення резервів по формуванню штатної чисельності, наповнення висококваліфікованими фахівцями і працівниками для забезпечення здійснення науково-технічної експертизи;

– проведення додаткових розрахунків навантаженості працівників і фахівців з урахуванням площ земельних ділянок під сортодослідами і вирівнювальними посівами;

– перерозподіл штатних одиниць між філіями відповідно до Програм проведення кваліфікаційної експертизи, (кількості сортодослідів, наявних земельних ділянок і розташування пунктів досліджень).

УДК 633.11:631.11:581

Топко Р. І., аспірант

Ковалишина Г. М., доктор с.-г. наук, головний науковий співробітник відділу захисту рослин

Вологдіна Г. Б., кандидат с.-г. наук, ст. н. с. лабораторії селекції озимої пшениці

Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН України

E-mail: galinavologdina27@gmail.com

ОЦІНКА СОРТІВ ТА ПЕРСПЕКТИВНИХ ЛІНІЙ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ВЕГЕТАЦІЙНОГО ІНДЕКСУ NDVI

Одним з чинників інтенсифікації ведення сільського господарства в Україні є використання даних дистанційного зондування. Впровадження сучасних методів оцінки вихідного матеріалу стає невід'ємною частиною прискорення селекційного процесу. Для покращення вивчення нових сортів і перспективних ліній необхідно аналізувати сучасні досягнення науки і техніки та навчитись користуватись ними. З кожним днем зростає актуальність використання БПЛП (безпілотний літальний пристрій) та сучасного додаткового обладнання, що дає змогу якісніше розкрити біопотенціал сорту та покращити вже існуючі методи обліку основних показників цінних ознак. Мета роботи – дослідити нові сорти та перспективні лінії пшениці озимої за основними господарсько-цінними та селекційно-генетичними ознаками з використанням сучасних методів оцінки, а саме дистанційно керованого літального апарату (ДПЛА). Дослідження проводились у 2018 р. на полях селекційної сівозміни Миронівського інституту пшениці. Стандарт 'Подолька', 13 сортів і 5 ліній пшениці озимої висівались у

4-х кратній повторності в два строки (25 вересня, 5 жовтня) по двох попередниках (горох і гірчиця). Спектральна діагностика осіннього куцання культури (розвиток пшениці на момент обліку варіював в межах 13–21 фази) була проведена 23 жовтня. Визначали Normalized Difference Vegetation Index – NDVI (нормалізований відносний індекс рослинності) – показник кількості фотосинтетичної активної біомаси (вегетативний індекс). Це один з найпоширеніших і використовуваних індексів для оцінки рослинного покриву. За основним вегетативним індексом та проекційним покриттям надземної біомаси практично всі варіанти перевищували стандарт (0,32). Сорти 'Естафета миронівська' (0,31), 'МІП Ювілейна' (0,33) та 'Грація миронівська' (0,33) на момент обліку мали мінімальні значення NDVI. В умовах 2018 р. сорти 'МІП Ассоль' та 'Балада миронівська' за вегетативним індексом відносяться до найбільш конкурентних для зони Лісостепу. У 2019 р. ці сорти і лінії 'Лютесценс 55198', 'Лютесценс 60049' плануються до залучення в програму схрещувань за діалельною схемою.

УДК 633.36/37:631.54

Топчий О. В., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник

Український інститут експертизи сортів рослин

E-mail: otopchiy1992@gmail.com

ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СТРУКТУРИ ВРОЖАЙНОСТІ СОЧЕВИЦІ: МАСА РОСЛИНИ, ВИБІРКИ, НАСІНИН З ОДНІЄЇ РОСЛИНИ ТА МАСИ 1000 НАСІНИН

Насіння сочевиці містить значну кількість цінного білка, багате на амінокислоти, вітаміни та мікроелементи. Має хороші агротехнічні властивості, однією з найцінніших є те, що вона здатна накопичувати у ґрунті значну кількість

азоту чим підвищує його родючість. Сьогодні, незважаючи на очевидну цінність сочевиці та багаторічні наукові дослідження, урожайність її поки що залишається на досить низькому рівні, в середньому по Україні в 2015 р. становила